

Algoritamski izazovi i digitalno roditeljstvo

Autori i autorke studentskog istraživanja: Aleksandra Marković, Aleksandra Mojsević, Anastasija Anđelković, Anđela Kržanović, Bojana Jovanović, Emilija Stevanović, Ivona Jovičić, Iva Šarac, Lara Aleksić, Lazar Petrović, Milica Kokanović, Milica Mitić, Mina Malići, Natalija Paunović, Neda Veljković, Smiljana Prvanov, Sofija Draganić, Sofija Grgovski, Stela Nedić, Teodora Bjelajac.
Urednica izdanja: Sofija Grgovski

Digitalno igralište u senci algoritma: zašto nam je potrebna nova pismenost?

Živimo u eri u kojoj digitalni uređaji više nisu samo „prozori u svet”, već i aktivni učesnici u vaspitanju naše dece. Algoritmi koji pokreću platforme poput YouTube-a i TikTok-a dizajnirani su s jednim ciljem: da maksimizuju pažnju korisnika. Kada su ti korisnici deca, čiji se kognitivni i emocionalni aparati tek razvijaju, pitanje regulacije sadržaja prestaje da bude tehničko pitanje i postaje etički imperativ.

Postavlja se i pitanje cene bezbednosti: da li digitalna zaštita nužno podrazumeva digitalni nadzor i kako pronaći balans između roditeljske brige i prava deteta na privatnost, posebno u tinejdžerskom dobu?

Gde prestaje igra, a počinje targetiranje?

Prema smernicama UNICEF-a na temu dece i digitalnog marketinga, savremeno onlajn okruženje dovelo je do „komercijalizacije detinjstva” bez presedana. Procene ukazuju da tinejdžeri mogu biti izloženi hiljadama marketinških poruka dnevno, pri čemu je najveći rizik tzv. „neprozirni marketing” (opaque marketing); sadržaj gde je linija između igre, preporuke influensera i plaćenog oglasa namerno zamagljena. U takvom ekosistemu deca se ne tretiraju kao nosioci prava, već kao skup podataka (data points) za bihevioralno targetiranje.

Ova publikacija nastala je iz potrebe da se demistifikuju alati koje tehnološki giganti nude kao rešenje za bezbednost najmlađih. Prečesto se roditeljska kontrola posmatra binarno: kao prekidač koji je ili „uključen” ili „isključen”. Međutim, realnost je daleko nijansiranija. „Sigurnosne mreže” digitalnih platformi pune su rupa nastalih u procepu između korporativnih politika, nesavršenosti veštačke inteligencije i snalažljivosti digitalno pismene dece.

Kako smo testirali platforme? Umesto pukog prepisivanja specifikacija sa zvaničnih veb-sajtova, primenjen je pristup „korisničkog testiranja”. Studenti su simulirali realne scenarije kreiranjem paralelnih naloga (uloga roditelja i uloga deteta), prolazeći kroz procese verifikacije, blokiranja i, ključno, pokušaja zaobilazanja tih istih zaštita. Ovakav stres-test pristup otkrio je razliku između onoga što platforme obećavaju i onoga što u praksi isporučuju.

Nalazi pred vama nisu teorijska razmatranja iz udžbenika. Oni su rezultat empirijskog istraživanja i kritičke analize koju su sproveli pripadnici digitalne generacije koji najbolje razumeju ove platforme. Kroz stres-testove dostupnih opcija, od YouTube Kids aplikacije do Family Pairing sistema na TikTok-u, studenti su pokušali da odgovore na ključno pitanje: **da li ovi alati zaista štite decu, ili roditeljima samo pružaju lažan osećaj sigurnosti?**

Upravo ovi nalazi potvrđuju neophodnost redefinisavanja rizika. Tradicionalno, onlajn bezbednost se posmatrala kroz prizmu 3C modela:

- Content (štetan sadržaj);
- Contact (neprikladan kontakt);
- Conduct (neprihvatljivo ponašanje).

Međutim, ova analiza ukazuje na hitnu potrebu za prepoznavanjem četvrtog C: Komercijalnog rizika (Commercial/Contract risk). Deca danas nesvesno ulaze u ugovorne odnose prihvatanjem „Uslova korišćenja” koje ne razumeju i postaju predmet sofisticirane eksploatacije podataka. Zaštita od ovog nevidljivog rizika zahteva više od pukog „zaključavanja” ekrana; ona zahteva razumevanje poslovnih modela koji se kriju iza šarenih ikonica na telefonima naše dece.

Cilj ove publikacije nije da demonizuje tehnologiju, već da osnaži roditelje, edukatore i donosiocce odluka uvidima koji su primenjivi, konkretni i, pre svega, realni.

Prof. dr Nataša Krstić

Rezime

Ova publikacija istražuje efikasnost i ograničenja mehanizama roditeljske kontrole na dve dominantne platforme za decu i mlade – YouTube/YouTube Kids i TikTok. Rad predstavlja rezultat empirijskog istraživanja koje su sproveli studenti Departmana za medije i komunikacije Fakulteta za medije i komunikacije, na predmetu Odgovoran marketing, analizirajući verzije aplikacija dostupne u novembru 2025. godine.

Koristeći metodologiju korisničkog testiranja i stres-testova, istraživački tim je simulirao realne scenarije kreiranjem paralelnih naloga roditelja i dece. Cilj je bio ispitati ne samo deklarativne funkcionalnosti zaštitnih sistema (poput Family Pairing opcije i Supervised naloga), već i njihove slabosti u praksi, uključujući mogućnost zaobilazanja restrikcija, detekciju „sivih zona” sadržaja i zaštitu privatnosti.

Ključni nalazi ukazuju na to da, iako platforme nude napredne alate, postoji značajan raskorak između deklarativnih zalaganja i odgovornosti prema deci kao korisnicima, i korisničkog iskustva u praksi. Dok YouTube nudi granularni pristup prilagođen zrelosti deteta, ali zahteva visoku angažovanost roditelja, TikTok prednjači u alatima za kontrolu vremena, ali ostaje netransparentan po pitanju sadržaja koji se plasira detetu. Poseban fokus stavljen je na prepoznavanje „komercijalnog rizika” kao nove pretnje bezbednosti.

Zaključak ove analize je da je tehnička zaštita nedovoljna bez edukacije o samoj prirodi platformi. Neophodno je unaprediti razumevanje roditelja o tome da algoritmi nisu neutralni posrednici, već sistemi dizajnirani za maksimizaciju angažovanja. Digitalna bezbednost stoga mora evoluirati iz pasivnog filtriranja sadržaja u proaktivno razumevanje logike feed-a, čime se roditelji osnažuju da postanu digitalni mentori a ne samo kontrolori.

Istraživački pristup

Publikacija sintetizuje nalaze empirijskog istraživanja i kritičke analize sprovedene iz autentične vizure pripadnika digitalne generacije (digital natives) koji najbolje poznaju digitalno okruženje. Istraživanje je realizovano tokom novembra 2025. godine u okviru predmeta Odgovoran marketing na Fakultetu za medije i komunikacije.

Istraživački tim je činilo 20 studenata i studentkinja treće godine studijskog programa Multimodalne komunikacije: digitalni marketing. Metodološka specifičnost ovog

rada ogleda se u uzorku sastavljenom od naprednih korisnika (power users), čija visoka digitalna pismenost omogućava dekonstrukciju sistema i uočavanje tehničkih propusta koji prosečnom korisniku najčešće ostaju nevidljivi.

Umesto standardne analize specifikacija, primenjen je metodološki pristup korisničkog testiranja u realnom vremenu (real-time user testing). Studenti su sproveli stres-testove platformi kroz sledeće korake:

- Kreiranje paralelnih identiteta: svaki istraživač je formirao par povezanih naloga, jedan u ulozi „zabrinutog roditelja”, a drugi u ulozi „snalažljivog deteta”;
- Testiranje barijera: analizirane su ključne bezbednosne opcije (YouTube Kids, Supervised Accounts, TikTok Family Pairing) kako bi se utvrdilo koliko je komplikovano njihovo podešavanje;
- Testiranje otpornosti sistema: u ulozi deteta, istraživači su aktivno pokušavali da zaobiđu postavljene restrikcije koristeći tehnike poznate tinejdžerima – od upotrebe Incognito režima i VPN-a, do kreiranja lažnih naloga i promene datuma rođenja.

Kroz strukturiranu evaluaciju i komparativnu analizu funkcionalnosti, izdvojeni su ključni algoritamski obrasci koji oblikuju iskustvo prosečnog maloletnog korisnika.

Iako nalazi pružaju dubok uvid u mehanizme zaštite, treba uzeti u obzir da je istraživanje sprovedeno na namenskom uzorku od 20 studenata digitalnog marketinga, čija visoka tehnološka pismenost može odstupati od iskustva prosečnog korisnika platformi društvenih mreža. Takođe, s obzirom na dinamičnu prirodu samih platformi, predstavljeni rezultati odnose se na verzije softvera aktuelne u novembru 2025. godine i podložni su promenama u budućim algoritamskim ažuriranjima.

YouTube pod lupom: Od bezbednog kutka do komercijalne zone

U digitalnom ekosistemu u kome deca ne konzumiraju sadržaj pasivno kao na televiziji, već ga aktivno biraju ili im ga algoritmi serviraju, YouTube ostaje dominantna platforma za zabavu i edukaciju najmlađih. Međutim, za razliku od društvenih mreža gde je fokus na interakciji, YouTube nosi specifičan izazov: to je platforma sa beskonačnom bibliotekom sadržaja koji generišu korisnici (UGC), što moderaciju čini izuzetno kompleksnom.

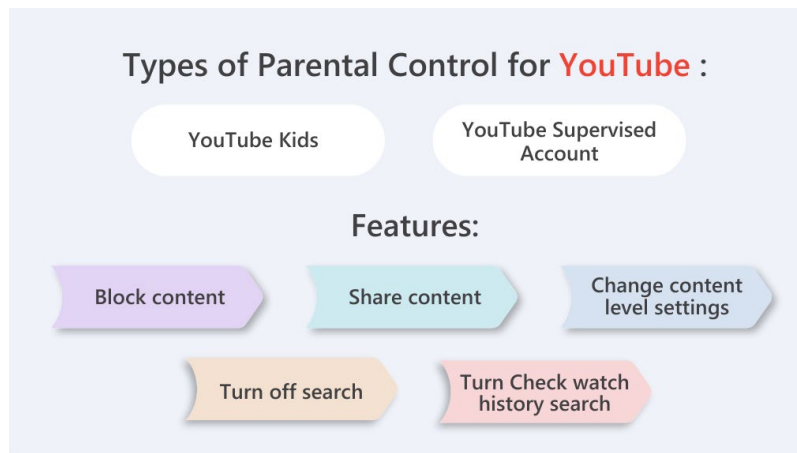
Ovaj izveštaj predstavlja sintezu nalaza studenata koji su detaljno analizirali dostupne mehanizme zaštite – od aplikacije YouTube Kids, preko naloga pod nadzorom (Supervised Accounts), do integracije sa Google Family Link sistemom. Cilj analize bio je utvrditi koliko su ovi alati efikasni u praksi, gde nastaju „pukotine” u zaštiti i kako se sistem može unaprediti da bi pratio digitalnu zrelost deteta.

Ključni nalazi: stanje funkcionalnosti

Analiza studentskih radova ukazuje na to da YouTube nudi robustan, ali često nedovoljno transparentan sistem zaštite koji se oslanja na dva stuba: tehničko filtriranje i roditeljski nadzor.

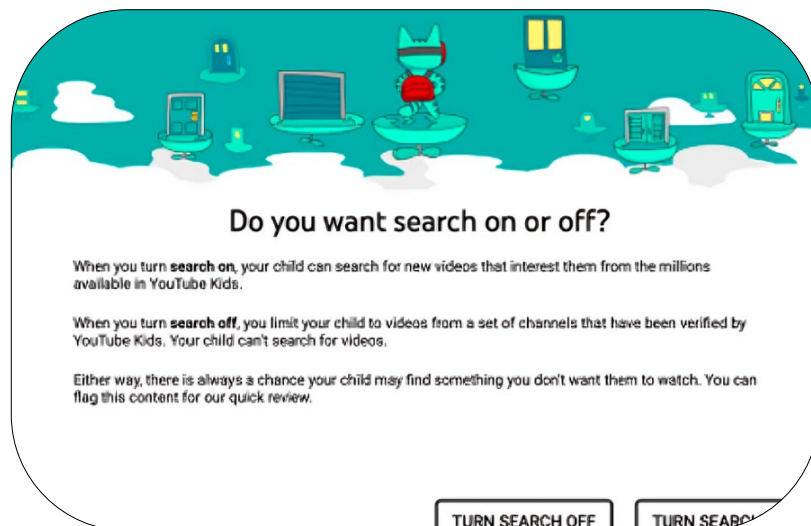
1. Prilagođavanje zaštite zrelosti deteta: jedan od najpozitivnijih nalaza jeste postojanje granularnog pristupa. YouTube ne nudi binarni sistem (zaštićeno/ nezaštićeno), već spektar opcija koji prati odrastanje deteta:

- **YouTube Kids:** Zatvoren ekosistem sa strogim filterima, bez komentara i sa ograničenim reklamama. Studenti su posebno pohvalili opciju deljenja sadržaja, koja omogućava roditeljima da iz svoje aplikacije direktno pošalju odabrani video na detetov YouTube Kids nalog, preuzimajući time ulogu kustosa sadržaja a ne samo cenzora.
- **Nalazi pod nadzorom (*Supervised Experience*):** prelazno rešenje koje su mnogi studenti istakli kao pozitivno otkriće. Ono omogućava tri nivoa pristupa (Explore, Explore More, Most of YouTube), prilagođavajući se zrelosti deteta (9+, 13+, 16+), pre potpunog prelaska na „otvoreni” YouTube.

Opcije roditeljske kontrole na YouTube-u, uključujući YouTube Kids i naloge pod nadzorom.

2. Iluzija automatizacije: ključni uvid je da roditeljska kontrola na YouTube-u nije podrazumevana (default), već zahteva aktivno angažovanje roditelja. Efikasnost zaštite direktno zavisi od digitalne pismenosti roditelja i njihove volje da ručno blokiraju kanale, isključe pretragu (search off) ili odobre samo specifičan sadržaj (approved content only).

Opcija roditeljske kontrole za uključivanje ili isključivanje pretrage u YouTube Kids aplikaciji.

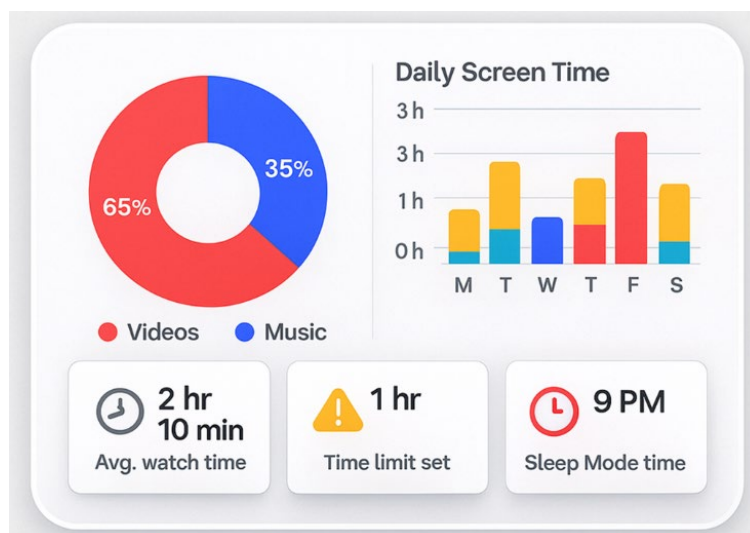
3. Algoritamske „sive zone“: iako mašinsko učenje filtrira eksplicitan sadržaj, studenti su uočili da algoritam često propušta granične sadržaje – snimke koji nisu eksplicitni (pornografski) ili nasilni, ali jesu toksični, konzumeristički ili bizarni (fenomen ElsaGate). Takođe, personalizovani oglasi su uklonjeni na

dečijim nalozima, ali je sponzorisan sadržaj influensera (branded content) na domaćem tržištu i dalje prisutan i često neoznačen.

Identifikovani nedostaci sistema

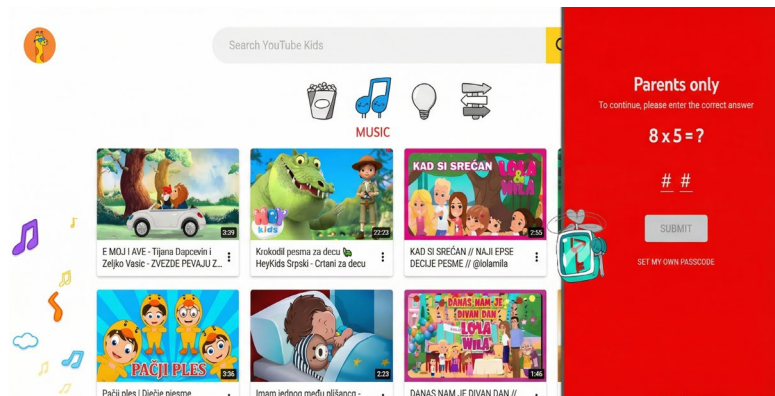
Uprkos naprednim opcijama, analiza je otkrila sistemske nedostatke koji otežavaju potpunu zaštitu:

- **Nedostatak tematskog blokiranja:** roditelji mogu blokirati pojedinačni video ili kanal, ali ne mogu isključiti čitave kategorije sadržaja (npr. „prankovi”, „izazovi”, „horor animacije”). Ovo svodi roditeljsku kontrolu na Sizifov posao ručnog blokiranja, gde roditelj uvek kaska za algoritmom.
- **Reaktivan a ne proaktivan pristup:** kontrolne table (dashboards) prikazuju istoriju gledanja, ali ne nude uvid u rizike. Roditelji vide šta je dete gledalo, ali ne dobijaju upozorenja o promenama u obrascima ponašanja, ili naglom prelasku na problematične teme.

Primer poboljšanja kontrolne table za praćenje vremena provedenog pred ekranom.

- **Lako zaobilazjenje zaštite:** jednostavne zaštite poput rešavanja matematičkog zadatka za ulazak u podešavanja nisu prepreka za stariju decu. Takođe, zaštita je vezana za nalog – dete lako može zaobići restrikcije otvaranjem YouTube-a u „Incognito“ prozoru pregledača.

Primer jednostavne roditeljske verifikacije putem matematičkog zadatka, namenjene ograničavanju pristupa podešavanjima deci.

- **Rizik samovoljnog isključivanja:** kod naloga pod nadzorom za tinejdžere (supervised accounts), uočen je paradoks – dete tehnički može samo da isključi nadzor. Iako roditelj o tome biva obavešten notifikacijom, sama mogućnost jednostranog prekida zaštite ukazuje na to da se sistem na kraju dana oslanja na roditeljski autoritet a ne na neprobojni softverski zid.
- **Problem privatnosti:** Prikupljanje podataka o interesovanjima dece radi profilisanja, čak i u ograničenom režimu, ostaje etički problematično.

Preporuke za unapređenje (glas studenata)

Na osnovu uočenih nedostataka, studenti su formulisali konkretne predloge za unapređenje platforme:

1. **Transparentnost algoritma:** YouTube bi trebalo da uvede opciju „Zašto vidim ovo?” prilagođenu roditeljima, s jasnim objašnjenjem zašto je određeni video preporučен detetu.
2. **Napredno izveštavanje:** umesto puke istorije pregleda, uvesti **nedeljne izveštaje o riziku** (weekly risk assessment) koji bi roditeljima skrenuli pažnju na potencijalno problematične trendove u gledanju.
3. **Biometrijska verifikacija:** zameniti jednostavne PIN kodove i matematičke zadatke biometrijskom zaštitom (otisak prsta/FaceID) za pristup roditeljskim postavkama, kako bi se sprečilo da deca sama menjaju postavke.

- 4. Porodične „bele liste“:** omogućiti kreiranje i deljenje liste odobrenih kanala među roditeljima (community-based whitelisting), kako svaki roditelj ne bi morao ručno da filtrira hiljade kanala.
- 5. Strožija kontrola komercijalnog sadržaja:** potpuna zabrana personalizovanih oglasa za mlađe od 13 godina i jasnije označavanje prikrivenog oglašavanja u vlogovima.
- 6. Režim „Bez algoritma“:** kao radikalno ali efikasno rešenje, studenti predlažu uvođenje opcije za isključivanje autoplay i recommendation algoritama na aplikaciji YouTube Kids, pretvarajući je u statičnu biblioteku sadržaja koji ne „navlači“ dete na sledeći video.

YouTube nudi najrazvijenije alate za roditeljsku kontrolu na tržištu video-platfomi, ali njihova efikasnost ima limit. Tehnologija ne može u potpunosti zameniti roditeljski nadzor. Idealna zaštita leži u kombinaciji:

- **tehničkih restrikcija** (korišćenje naloga pod nadzorom);
- **digitalne pismenosti roditelja** (razumevanje toga kako algoritam radi);
- **otvorenog dijaloga sa decom** o medijskom sadržaju.

Analiza mehanizama roditeljske kontrole na platformi TikTok: upravljanje „beskonačnim skrolom“

Dok je YouTube biblioteka sadržaja, TikTok je „tok“ (stream). Njegov algoritam, dizajniran za maksimalno zadržavanje pažnje (infinite scroll), i priroda sadržaja (kratki, brzi video-klipovi, viralni izazovi) postavljaju potpuno drugačije izazove za roditelje. Glavni rizik ovde nije samo šta dete gleda, već i koliko dugo gleda i s kim stupa u interakciju.

Analiza studentskih radova pokazuje da se zaštita na platformi TikTok u velikoj meri oslanja na funkciju **Family Pairing** (uparivanje porodičnih naloga), koja omogućava roditeljima daljinsku kontrolu bez potrebe da fizički uzimaju telefon deteta. Studenti su istraživali efikasnost ovog alata, kao i opcije za upravljanje vremenom i privatnošću.

Vizual TikTok inicijative Family First, koji ističe porodičnu bezbednost i roditeljski nadzor kroz funkciju Family Pairing.

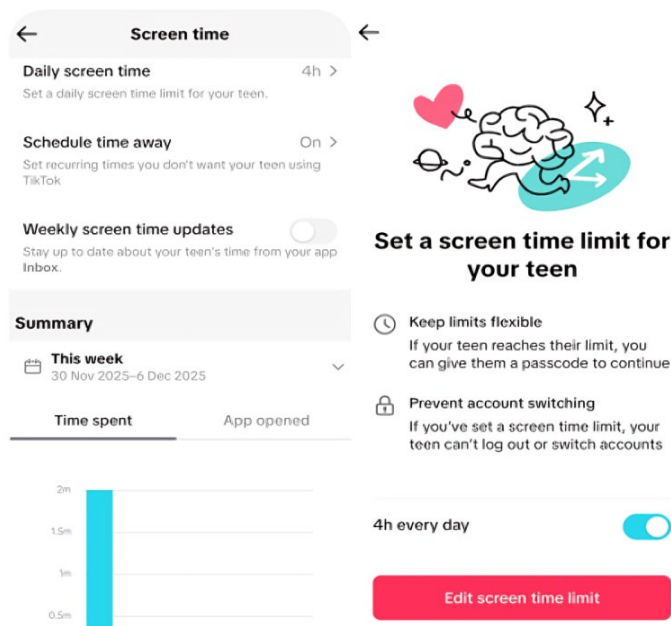
Ključni nalazi: stanje funkcionalnosti

Studenti su identifikovali TikTok kao platformu koja je napravila veliki iskorak u „digitalnom blagostanju” (digital wellbeing), ali koja i dalje balansira između zaštite i potrebe za viralnošću.

1. Family Pairing kao centralni hab: Najviše pohvala dobila je opcija Family Pairing, koja povezuje nalog roditelja i deteta putem QR koda. Studenti ističu da je ovo elegantno rešenje, jer omogućava roditelju da sa svog telefona upravlja postavkama, a da pritom nema direktan uvid u privatne poruke deteta, čime se čuva poverenje i privatnost tinejdžera.

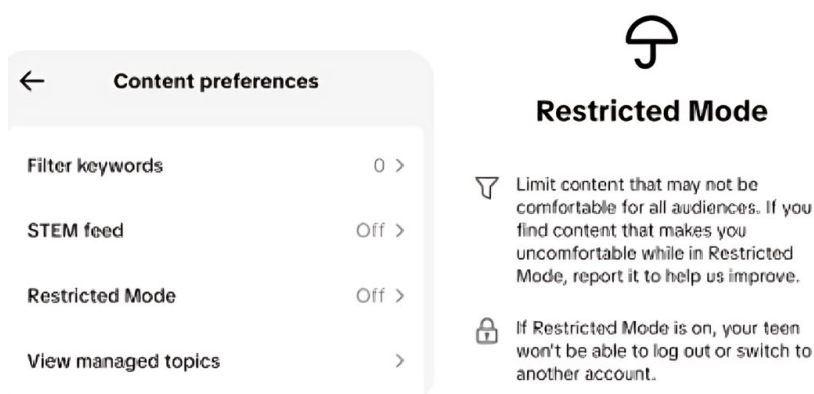
2. Fokus na kontroli vremena (*screen time*): s obzirom na „zaraznu prirodu” aplikacije, alati za kontrolu vremena su ocenjeni kao veoma robusni. Pored klasičnog dnevnog limita, studenti su posebno istakli opcije:

- **Time Away / Sleep Mode:** mogućnost da se aplikacija „zaključa” u određeno vreme (npr. tokom škole, sporta, druženja ili spavanja);
- **Screen Breaks:** podsetnici za pauzu koji prekidaju „hipnotičko” skrolovanje.

Prikaz TikTok funkcije za ograničavanje vremena provedenog na aplikaciji, koja omogućava roditeljima postavljanje dnevnih limita i praćenje aktivnosti deteta.

3. Granularnost u privatnosti ali ne i u sadržaju: dok su opcije za privatnost veoma detaljne (ko može da šalje poruke, ko vidi lajkove, ko može da komentariše), kontrola sadržaja je manje precizna. Opcija ograničenog režima (restricted mode) radi kao crna kutija – filtrira sadržaj za odrasle, ali roditelj ne zna tačno šta je blokirano. Ipak, studenti su pohvalili noviju opciju filtriranja po ključnim rečima (keyword filters) koja omogućava roditeljima da ručno blokiraju specifične trendove ili heštagove.

Prikaz opcije restricted mode u TikTok podešavanjima, koja omogućava filtriranje potencijalno neprimerenog sadržaja i dodatnu zaštitu maloletnih korisnika.

4. Edukativni potencijal (STEM Feed): studenti su pohvalili napor platforme da ponudi ne samo restrikciju, već i kvalitetnu alternativu kroz STEM Feed (fokus na nauku i tehnologiju), čime se algoritam preusmerava sa puke zabave na edukaciju. Takođe, opcija managed topics pruža roditeljima uvid u teme koje dete samo bira, nudeći polaznu tačku za razgovor o interesovanjima.

Identifikovani nedostaci sistema

Analiza je otkrila da, iako su alati za privatnost jaki, alati za moderaciju sadržaja imaju značajne nedostatke:

- **Problem novog naloga:** najveći sistemski propust je lakoća zaobilaženja. Dete može jednostavno da se odjavi i napravi novi nalog, ili koristi TikTok preko veb-pregledača gde Family Pairing ne važi.
- **Nedostatak uvida u sadržaj:** roditelji vide koliko vremena dete provodi na aplikaciji, ali ne i šta gleda. Ne postoji istorija pregleda dostupna roditelju, niti uvid u to kakav sadržaj algoritam servira detetu (for you page).
- **Reaktivno filtriranje:** opcija ograničenog režima često propušta sadržaj koji nije eksplicitan (npr. opasni izazovi, promocija uzdržavanja od hrane – anoreksije), jer se oslanja na automatizaciju koja ne prepoznaje uvek kontekst.
- **Skrivenost opcija:** mnogi studenti su priznali da nisu znali za Family Pairing pre ovog zadatka, jer je opcija duboko zakopana u podešavanjima, što sugeriše da prosečan roditelj verovatno nije svestan ovih mogućnosti.

Preporuke za unapređenje (glas studenata)

Studenti predlažu niz inovativnih rešenja koja bi platformu TikTok učinila bezbednijom:

1. **Režim pregleda (preview mode):** uvođenje opcije da roditelj može da vidi „kopiju” detetovog for you fida (bez uvida u poruke), kako bi razumeo kakav sadržaj algoritam preporučuje njegovom detetu.
2. **Napredni izveštaji:** automatsko slanje nedeljnih izveštaja roditeljima koji ne bi sadržali samo vreme korišćenja, već i strukturu aktivnosti

(npr. „dete je provelo 80% vremena gledajući gejming sadržaj”) i upozorenja na nagle promene u interesovanjima.

3. **Blokiranje po temama:** umesto ručnog unošenja ključnih reči (što je naporno), ponuditi roditeljima „prekidače” za cele kategorije (npr. isključi „prenkove”, „estetsku hirurgiju”, „horor priče”, „alkohol”).
4. **„Pametni” filteri:** umesto da roditelji ručno unose stotine ključnih reči za blokiranje, aplikacija bi trebalo da ponudi gotove bezbednosne pakete (npr. filter „stop nasilju” ili „stop kockanju”) koji automatski blokiraju čitav spektar povezanih termina.
5. **Jasnije označavanje reklama:** u dečijem režimu, reklame i sponzorisani sadržaj morali bi da budu vizuelno drastično drugačiji (boja, okvir), jer deca teško razlikuju native oglašavanje od običnog videa.
6. **Biometrijska zaštita naloga:** onemogućiti odjavljivanje sa naloga ili promenu profila bez roditeljske verifikacije (FaceID/Otisak prsta), kako bi se sprečilo kreiranje tajnih naloga.
7. **Zabrana „migracije” na novi nalog:** ključni nedostatak u sistemu je lakoća kreiranja novog profila. Preporuka je da se omogući zabrana dodavanja novih naloga na uređaju bez roditeljske autorizacije, čime bi se sprečilo zaobilaženje pravila.

TikTok je razvio iznenađujuće moćne alate za **upravljanje vremenom i privatnošću**, ali zaostaje u transparentnosti **sadržaja**. Dok Family Pairing odlično rešava problem „koliko”, on ne daje odgovor na pitanje „šta”. Budućnost zaštite na ovoj platformi mora ići u smeru veće transparentnosti algoritma prema roditeljima, kako bi oni mogli da budu mentori a ne samo kontrolori vremena.

Glavni uvidi

Ova publikacija osporava uvreženo mišljenje da je roditeljska kontrola na digitalnim platformama binarni sistem (uključeno/isključeno) i otkriva da tehnološka rešenja često pružaju lažni osećaj sigurnosti. Analiza aplikacija YouTube i TikTok, sprovedena u novembru 2025. kroz simulacije korisničkih scenarija, pokazuje da platforme poseduju napredne alate, ali da su oni sistemski manjkavi pred snalažljivošću pripadnika digitalne generacije.

Ključni uvid istraživanja je potreba za redefinisanjem bezbednosnih rizika. Pored tradicionalnog 3C modela (Content, Contact, Conduct), identifikovan je četvrti C – komercijalni rizik. Deca se u onlajn ekosistemu ne tretiraju kao nosioci prava, već kao skup podataka za bihevioralno targetiranje, pri čemu su izložena neprozirnom marketingu i algoritamskim sivim zonama koje filteri za eksplicitan sadržaj ne prepoznaju.

Dok YouTube zahteva visoku angažovanost roditelja za filtriranje sadržaja, TikTok nudi robusna rešenja za kontrolu vremena, ali ostaje netransparentan po pitanju algoritamskog plasiranja videa.

Zaključak studije je da softverska zaštita ne može zameniti roditeljski nadzor i da je neophodna tranzicija sa pasivne kontrole na aktivno digitalno mentorstvo.

Vodič za roditelje

Kako (zaista) zaštititi dete? - Lista za brzo čitanje i proveru

Na osnovu sprovedenih stres-testova, ovo su najvažniji koraci koje možete preduzeti odmah:

1. Ne oslanjajte se na „autopilota“.

Mit: Dovoljno je kreirati dečiji nalog i sistem će sam odraditi ostalo.

Realnost: Roditeljska kontrola zahteva ručno podešavanje. Na YouTube-u isključite pretragu (Search Off), ako želite potpunu kontrolu ili koristite opciju Approved Content Only za mlađu decu.

2. Iskoristite hibridna rešenja za tinejdžere.

Nemojte samo zabranjivati, već koristite prelazna rešenja.

Na YouTube-u aktivirajte opciju Supervised Accounts (naloge pod nadzorom), koja nudi tri nivoa zrelosti (Explore, Explore More, Most of YouTube).

Na TikTok-u obavezno povežite svoj nalog sa detetovim putem opcije Family Pairing. To vam omogućava kontrolu s vašeg telefona bez narušavanja privatnosti detetovih poruka.

3. Zaključajte beskonačni skrol (specifično za TikTok).

Veliki rizik na TikTok-u je vreme a ne samo sadržaj.

Podesite Sleep Mode (zaključavanje aplikacije tokom noći) i Screen Breaks (podsetnike za pauzu).

Iskoristite novu opciju STEM Feed kako biste algoritam preusmerili sa zabave na nauku i tehnologiju.

4. Ručno blokirajte opasne teme.

Algoritmi često propuštaju toksičan sadržaj koji nije pornografija (npr. promocija anoreksije ili opasni izazovi).

Na TikTok-u iskoristite Keyword Filters da ručno blokirate heštagove koji vas brinu (npr. #challenge, #prank).

5. Pazite na „zaobilazna rešenja” (stres-test lekcija).

Studenti su lako zaobilazili zaštitu otvaranjem Incognito prozora u pregledaču ili pravljenjem novog naloga.

Savet: Proveravajte povremeno da li na uređaju postoje drugi pretraživači ili sakriveni nalozi. Fizički pristup uređaju je i dalje neophodan s vremena na vreme.

6. Razgovarajte o reklamama (komercijalni rizik).

Deca često ne razlikuju preporuku omiljenog jutjubera od plaćene reklame. Objasnite im koncept skrivenog marketinga i zašto im se određene igračke ili proizvodi nude baš tada.

Izvori:

Alqahtani, S. I., Yafooz, W. M. S., Alsaeedi, A., Syed, L. & Alluhaibi, R. (2023) Children's Safety on YouTube: A Systematic Review. Applied Sciences, 13(6), 4044. Dostupno na: <https://www.mdpi.com/2076-3417/13/6/4044>

Aura (2025) YouTube parental controls: How to keep your kids safe. Dostupno na: <https://www.aura.com/learn/youtube-parental-controls>

Bajtbox (2025) Roditelji će odsad moći kontrolirati TikTok račune svoje djece. Dostupno na: <https://www.bajtbox.com/roditelji-ce-odsad-moci-kontrolirati-tiktok-racune-svoje-djece>

Common Sense Media (2025) YouTube Kids – App Review. Dostupno na: <https://www.commonsensemedia.org/app-reviews/youtube-kids>

Čuvam Te (2025) Kako roditelji mogu da paze šta im dete radi na TikTok-u. Dostupno na: <https://cuvamte.gov.rs/sr/vest/kako-roditelji-mogu-da-paze-sta-im-dete-radi-na-tiktok-u/4378.php>

European Commission (2022) Better Internet for Kids (BIK) Policy. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022DC0212>

European Commission (2025) Better Internet for Kids (BIK). Dostupno na: <https://better-internet-for-kids.europa.eu/en>

Google (2025) How YouTube Fosters Child Safety. Dostupno na: <https://services.google.com/fh/files/misc/how-youtube-fosters-child-safety.pdf>

Google (2025) YouTube Help – Safety and security information for creators. Dostupno na: <https://support.google.com/youtube/answer/10314074?hl=en>

Google (2025) YouTube Transparency Report – Child Safety Featured Policies. Dostupno na: https://transparencyreport.google.com/youtube-policy/featured-policies/child-safety?policy_removals=period:2021Q1&lu=policy_removals&hl=en

Internet Matters (2025) YouTube Kids app – parental controls. Dostupno na: <https://www.internetmatters.org/parental-controls/entertainment-search-engines/youtube-kids-app/>

Internet Society (2025) Global Online Safety Benchmark. Dostupno na: <https://www.internetsociety.org/wp-content/uploads/2025/07/Internet-Society-Online-Safety-SIG-Global-Online-Safety-Benchmark.pdf>

Kim, D., Lee, S., Kim, H. & Shin, Y. (2024) From temperament to YouTube: exploring the link between childhood temperament, YouTube usage patterns, and emotional/behavioral problems among children. BMC Public Health, 24, 1547. Dostupno na: <https://link.springer.com/article/10.1186/s12889-024-19011-w>

Logiscool (2025) TikTok expands parental controls to improve teen safety online. Dostupno na: <https://www.logiscool.com/rs/blog/logiscool/tiktok-expands-parental-controls-to-improve-teen-safety-online>

Meta (2023) Instagram Family Center & Supervision Tools. Dostupno na: <https://familycenter.meta.com/our-products/instagram/>

Mobicip (2025) How to set YouTube parental controls. Dostupno na: <https://www.mobicip.com/content/how-set-youtube-parental-controls>

Mozilla Foundation (2025) Mozilla investigation: YouTube algorithm recommends videos that violate the platform's very own policies. Dostupno na: <https://www.mozillafoundation.org/en/blog/mozilla-investigation-youtube-algorithm-recommends-videos-that-violate-the-platforms-very-own-policies/>

Ofcom (2025) Children's Media Use and Attitudes – Media habits (children). Dostupno na: <https://www.ofcom.org.uk/media-use-and-attitudes/media-habits-children/childrens>

Ofcom, Children's Media Use and Attitudes Report 2022, <https://www.ofcom.org.uk/siteassets/resources/documents/research-and-data/media-literacy-research/children/childrens-media-use-and-attitudes-2022/childrens-media-use-and-attitudes-report-2022.pdf>

PC Press (2025) YouTube Kids za bolju roditeljsku kontrolu. Dostupno na: <https://pccpress.rs/youtube-kids-za-bolju-roditeljsku-kontrolu/>

Perez, S. (2024) YouTube debuts new parental controls aimed at teens. Dostupno na: <https://techcrunch.com/2024/09/04/youtube-debuts-new-parental-controls-aimed-at-teens/>

Svet Plus (2025) Zaštita ili kontrola? Nova TikTok pravila za korisnike mlađe od 18 godina. Dostupno na: <https://www.svetplus.com/vesti/2025/5/18/zastita-ili-kontrola-nova-tiktok-pravila-za-korisnike-mladje-od-18-godina>

The AngelQ Team (2024) Why Parental Control Apps Are Not Enough to Keep Our Kids Safe Online. Dostupno na: <https://www.angelq.ai/resources/why-parental-control-apps-not-enough-keep-kids-safe-online>

TikTok (2025) Family Pairing – Account and User Safety. Dostupno na: <https://support.tiktok.com/en/safety-hc/account-and-user-safety/family-pairing>

TikTok (2025) New ways we are supporting parents and helping teens build balanced digital habits. Dostupno na: <https://newsroom.tiktok.com/new-ways-we-are-supporting-parents-and-helping-teens-build-balanced-digital-habits>

TikTok (2025) Privacy and safety settings for users under age 18 – Account & Privacy Settings. Dostupno na: <https://support.tiktok.com/en/account-and-privacy/account-privacy-settings/privacy-and-safety-settings-for-users-under-age-18>

TikTok (2025) TikTok Support – Help Center. Dostupno na: <https://support.tiktok.com/en>

UNICEF (2018) Brief: Children and Digital Marketing. Dostupno na: <https://www.unicef.org/childrightsandbusiness/media/241/file/Brief-Children-and-Digital-Marketing.pdf>

Van der Laan, A. L., Radesky, J. S., Christakis, D. A., & O’Keeffe, G. S. (2019) Association of Structured Media Engagement at Ages 3 to 5 Years and Screen Time at Ages 6 to 8 Years with Subsequent Developmental Outcomes in Children. JAMA Network Open, 2(8), e199134. Dostupno na: <https://jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2819134>

YouTube (2024) Media literacy education for teens: Partnership efforts. Dostupno na: <https://blog.youtube/news-and-events/2024-media-literacy-education-for-teens-partnership/>

YouTube (2025) Extending our built-in protections to more teens on YouTube. Dostupno na: <https://blog.youtube/news-and-events/extending-our-built-in-protections-to-more-teens-on-youtube/>

YouTube (2025) How YouTube Works – Our Policies. Dostupno na: <https://www.youtube.com/howyoutubeworks/our-policies/>

YouTube (2025) YouTube Kids. Dostupno na: <https://www.youtube.com/kids/>

YouTube (2025) YouTube My Family. Dostupno na: <https://www.youtube.com/myfamily/>

Zgambo, M., Anyango, E., Arabiat, D. H., Ngune, I., Mörelius, E., Zhang, M. & Whitehead, L. C. (2025). JMIR Pediatrics and Parenting, 8(1), e70745. Dostupno na: <https://pediatrics.jmir.org/2025/1/e70745/>

www.fmk.singidunum.ac.rs
Telefon +381 11 262 6474
E-mail fmk@singidunum.ac.rs